

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ, 14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020**

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

A. Ποιες από τις παρακάτω περιόδους είναι σωστές και ποιες λάθος;

1. Τον 19ο αιώνα οι αγροτικοί πληθυσμοί που μετανάστευαν στις πόλεις του ελληνικού κράτους δεν έβρισκαν εύκολα εργασία σε αυτές. **ΣΩΣΤΟ**
2. Με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913) τερματίστηκε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος. **ΛΑΘΟΣ**
3. Το 1911 σε σχέση με το 1851 ο πληθυσμός της Ελλάδας είχε αυξηθεί κατά 2,5 φορές. **ΣΩΣΤΟ**
4. Στα τέλη του 19ου αιώνα τα βόρεια σύνορα της Ελλάδας άγγιξαν τον Όλυμπο και τη Μακεδονία. **ΣΩΣΤΟ**
5. Ο μικρός πληθυσμός της Ελλάδας στη διάρκεια του 19ου αιώνα αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της εσωτερικής εμπορικής κίνησης. **ΣΩΣΤΟ**

Μονάδες 15

B. Τι ήταν η Μεγάλη Ιδέα και ποιες ήταν οι επιπτώσεις της στην οικονομική και πολιτική ζωή του ελληνικού κράτους το 19ο αιώνα;

Μονάδες 20

B. ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στη διάρκεια του 19ου αιώνα η πρόοδος του εκτός των εθνικών συνόρων ελληνισμού ταλάνιζε το μικρό βασίλειο. Ενίσχυε την ιδέα ότι το υπάρχον κράτος δεν ήταν παρά μία ημιτελής κατασκευή, τα θεμέλια απλώς για κάτι μεγαλύτερο. Η «Μεγάλη Ιδέα» που εκπορεύθηκε απ' αυτήν την αντίληψη, δημιουργούσε προσδοκίες για ολοκλήρωση του εθνικού οράματος, που προϋπέθετε σημαντική διεύρυνση των συνόρων. Η έντονη παρουσία της εθνικής αυτής ιδεολογίας είχε επιπτώσεις στον πολιτικό και οικονομικό χώρο, ιδιαίτερα σε εποχές που τα προβλήματα έμοιαζαν με ανοικτές πληγές, στην περίπτωση της Κρήτης ή, αργότερα, της Μακεδονίας. Οι ελληνικές κυβερνήσεις δεν είχαν στραμμένο το ενδιαφέρον τους, μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, αποκλειστικά στα εσωτερικά ζητήματα, στην οικονομική ανόρθωση και τη γεφύρωση του χάσματος με τη Δύση. Όλα αυτά συνυφαίνονταν με το εθνικό όραμα, μεγαλώνοντας το κόστος των προσπαθειών και καθιστώντας συχνά τις οικονομικές πρωτοβουλίες έρμαιο των εθνικών κρίσεων. (σελίδες 15 – 16 σχολικού βιβλίου)

Γ. Ποια ήταν η σημασία του εξωτερικού εμπορίου για την Ελλάδα τον 19ο αιώνα;

Μονάδες 20

Γ. ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το εμπόριο της χώρας συνδέθηκε με το εξωτερικό, από τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας. Έτσι λοιπόν, όταν εξετάζουμε το εμπόριο της Ελλάδας μέχρι το 1913, εννοούμε βασικά το εξωτερικό εμπόριο. Και καθώς αυτό το τελευταίο ήταν σχεδόν μόνιμα παθητικό για τη χώρα, η Ελλάδα δηλαδή αγόραζε από το εξωτερικό πολύ περισσότερα από όσα πωλούσε εκεί, το βασικό πρόβλημα ήταν το ισοζύγιο πληρωμών, η σχέση δηλαδή ανάμεσα στην αξία των εισαγωγών και των εξαγωγών. Παρ' όλα αυτά, η σημασία του εμπορίου ήταν μεγάλη. Όχι μόνο συνέβαλλε στην αντιμετώπιση του επισιτιστικού προβλήματος της χώρας, αλλά ταυτόχρονα αποτελούσε και την πλέον αξιόπιστη πηγή εσόδων για τα δημόσια ταμεία. Τα έσοδα των τελωνείων αποτελούσαν πραγματικά ένα σημαντικό ποσοστό των δημοσίων εσόδων. (σελίδα 17 σχολικού βιβλίου)

Δ. Ποιες ήταν οι κυριότερες πρώτες ύλες που εξαγόταν από την Ελλάδα στη διάρκεια του 19ου αιώνα;

Μονάδες 20

Δ. ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στη διάρκεια του 19ου αιώνα από την Ελλάδα εξαγόταν μικρές ποσότητες φυτικών προϊόντων για βιομηχανική επεξεργασία, το βαμβάκι, για παράδειγμα, την εποχή του αμερικανικού εμφυλίου πολέμου ή ο σταθερά ανερχόμενος καπνός, που όμως αντιπροσώπευε ακόμα ασήμαντο ποσοστό των εξαγωγών (2-3%). Μέχρι το 1880 επίσης υπήρχε σημαντική εμπορική κίνηση στα κατεργασμένα δέρματα, η οποία όμως σχεδόν εξαφανίστηκε στη συνέχεια. Στην κατηγορία των πρώτων υλών, τις εξαγωγές συμπλήρωναν τα μεταλλευτικά προϊόντα, που από το τέλος του 19ου αιώνα πλησίαζαν το 1/5 της συνολικής αξίας των εξαγωγών. Επρόκειτο κυρίως για μόλυβδο, για μαγγανιούχα μεταλλεύματα, για σμύριδα και θηραϊκή γη. Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων ήταν κυριολεκτικά ασήμαντες. (σελίδα 18 σχολικού βιβλίου)

Ε1. Ποιοι ήταν οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας στη διάρκεια του 19ου αιώνα; (Μονάδες 9)

Ε1. ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι χώρες με τις οποίες η Ελλάδα ανέπτυξε στη διάρκεια του 19ου αιώνα εμπορικούς δεσμούς ήταν, ως επί το πλείστον, τα βιομηχανικά κράτη της Δυτικής Ευρώπης. Η Αγγλία απορροφούσε το σύνολο σχεδόν των εξαγωγών σταφίδας αλλά και ένα σημαντικό ποσοστό των μεταλλευμάτων (μόλυβδου). Η Γαλλία αλλά και μικρότερα ευρωπαϊκά κράτη, όπως ήταν π.χ. το Βέλγιο, ακολουθούσαν. Αντίθετα, οι εμπορικές σχέσεις με την Οθωμανική αυτοκρατορία, αν και υπαρκτές, δεν βρίσκονταν στην πρώτη θέση από πλευράς όγκου και αξίας. (σελίδα 19 σχολικού βιβλίου)

E2. Να παρουσιάσετε τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα και να εξετάσετε αν επιβεβαιώνουν τις πληροφορίες του σχολικού εγχειριδίου για τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας τον 19ο αιώνα (Μονάδες 16)

Μονάδες 25

Πίνακας
Οι κύριοι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας το 1890

ΧΩΡΑ	ΑΞΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ¹	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ	ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΙΔΗ
Αγγλία	66.000.000	30%	σταφίδα, μεταλλεύματα, υφάσματα
Ρωσία	22.000.000	10%	σιτηρά
Οθωμανική Αυτοκρατορία	28.000.000	13%	τρόφιμα, ζώα, βαμβάκι
Γαλλία	32.000.000	15%	δέρματα, τρόφιμα
ΣΥΝΟΛΑ	148.000.000	68%	

E2. ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο πίνακας αναφέρεται στους πιο σημαντικούς εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας το 1890. Στην πρώτη – από αριστερά – στήλη του πίνακα παρουσιάζονται οι κυριότερες χώρες με τις οποίες η Ελλάδα είχε εμπορικές συναλλαγές το 1890. Στη δεύτερη στήλη καταγράφεται η αξία των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στην Ελλάδα και την κάθε χώρα, μια καταγραφή που περιλαμβάνει τόσο την αξία των εισαγωγών όσο και αυτή των εξαγωγών. Στην τρίτη στήλη παρουσιάζεται το ποσοστό που κατείχε η αξία των εμπορικών συναλλαγών με την κάθε χώρα σε σχέση με τη συνολική αξία των εμπορικών συναλλαγών της Ελλάδας το έτος 1890. Τέλος, η τέταρτη στήλη περιλαμβάνει τα προϊόντα που αποτελούσαν τα αντικείμενα του εμπορίου ανάμεσα στην Ελλάδα και την αντίστοιχη χώρα.

Στον πίνακα λοιπόν παρατηρούμε ότι οι εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδας με 4 χώρες, την Αγγλία, τη Γαλλία, την Οθωμανική Αυτοκρατορία και τη Ρωσία, συνιστούσαν σε αξία τα 2/3 («68%») του συνολικού εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας το έτος 1890. Πιο αναλυτικά στην πρώτη θέση των εμπορικών συναλλαγών με την Ελλάδα βρισκόταν η Αγγλία. Η αξία των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στις δύο χώρες έφθανε τα 66.000.000 (δεν διευκρινίζεται το νόμισμα) και αποτελούσε το 30% της συνολικής αξίας του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας το 1890. Οι σταφίδες, τα μεταλλεύματα και τα υφάσματα αποτελούσαν τα αντικείμενα

¹ Η αξία των συναλλαγών με την κάθε χώρα αφορά το άθροισμα των εξαγωγών προς τη χώρα αυτή και των εισαγωγών από τη χώρα αυτή.

συναλλαγής μεταξύ των δύο χωρών. Ο πίνακας λοιπόν επιβεβαιώνει το σχολικό εγχειρίδιο για την σπουδαιότητα των εμπορικών συναλλαγών με την Αγγλία και για τις εξαγωγές σταφίδας και μεταλλευμάτων, ενώ προσθέτει στα προϊόντα εμπορίας μεταξύ των δύο χωρών τα υφάσματα, που πιθανότητα κυρίως εισάγονταν στην Ελλάδα.

Στη δεύτερη θέση των εμπορικών συναλλαγών με την Ελλάδα βρισκόταν η Γαλλία. Η αξία των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στις δύο χώρες έφθανε τα 32.000.000 και αποτελούσε το 15% της συνολικής αξίας του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας το 1890. Δέρματα και τρόφιμα αποτελούσαν τα αντικείμενα εμπορίας μεταξύ των δύο χωρών. Ο πίνακας επομένως επιβεβαιώνει το σχολικό εγχειρίδιο για τη δεύτερη θέση της Γαλλίας.

Στην τρίτη θέση των εμπορικών συναλλαγών με την Ελλάδα βρισκόταν η Οθωμανική αυτοκρατορία. Η αξία των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στις δύο χώρες έφθανε τα 28.000.000 και αποτελούσε το 13% της συνολικής αξίας του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας το 1890. Τρόφιμα, ζώα και βαμβάκι εισάγονταν και εξαγόταν μεταξύ των δύο χωρών. Τα στοιχεία του πίνακα συμφωνούν με το σχολικό εγχειρίδιο για τις υπαρκτές εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο χωρών που δεν βρίσκονταν όμως στην πρώτη θέση του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας. Ωστόσο, είναι φανερό ότι η αξία των εμπορικών συναλλαγών με την Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν ήταν αμελητέα για την ελληνική οικονομία, αφού βρίσκεται στην τρίτη θέση. Άλλωστε η Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν η μοναδική χώρα με την οποία η Ελλάδα είχε χερσαία σύνορα τον 19ο αιώνα και, επιπλέον, τα λιμάνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν τα πλησιέστερα των ελληνικών. Αυτή η εγγύτητα λοιπόν εξηγεί σε μεγάλο βαθμό τις σημαντικές εμπορικές σχέσεις που αναπτύχθηκαν μεταξύ των δύο χωρών.

Στην τέταρτη θέση των εμπορικών συναλλαγών με την Ελλάδα βρισκόταν η Ρωσία. Η αξία των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στις δύο χώρες έφθανε τα 22.000.000 και αποτελούσε το 10% της συνολικής αξίας του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας το 1890. Ο πίνακας αναφέρει τα σιτηρά ως το αντικείμενο εμπορίας μεταξύ των δύο χωρών. Γνωρίζουμε ότι τα σιτηρά αυτά εισάγονταν από τη Ρωσία στην Ελλάδα, εισαγωγή που βοήθησε άλλωστε στην αντιμετώπιση του επισιτιστικού προβλήματος της χώρας. Καθώς το σχολικό εγχειρίδιο δεν αναφέρει την Ρωσία, ο πίνακας - θα λέγαμε ότι - προσθέτει μια σημαντική πληροφορία για τις εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδας το 19ο αιώνα.